

การศึกษาเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย
ในเขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานคร

The Identification of Fire Prone Areas
in the Inner City of Bangkok Metropolis

โดย อณูสร พุ่มพวง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (หน้า 1-3)

- สถิติการเกิดเพลิงไหม้ในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2546
รายใหญ่ เฉลี่ยสูงกว่า 40 รายต่อปี
รายเล็ก สูงกว่า 300 รายต่อปี
- มีความพยายามด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยโดยการศึกษาและ
ค้นคว้าวิจัยในหมู่นักวิชาการ
- การศึกษาหรือผลการปฏิบัติงาน ยังไม่มีการพิจารณาในเชิงพื้นที่ที่ระบุพื้นที่
หรือโซนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยในระดับต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (หน้า 3-4)

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพและสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน
2. เพื่อกำหนดบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย
3. เพื่อจัดลำดับบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (หน้า 10-26)

1. การเกิดอัคคีภัยในกรุงเทพมหานคร

2. ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- องค์ประกอบของการติดไฟและประเภทของไฟ

- การป้องกันและระงับอัคคีภัย

- กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย

- แนวคิดด้านปัจจัยทางกายภาพและองค์ประกอบของการเสี่ยงต่อ

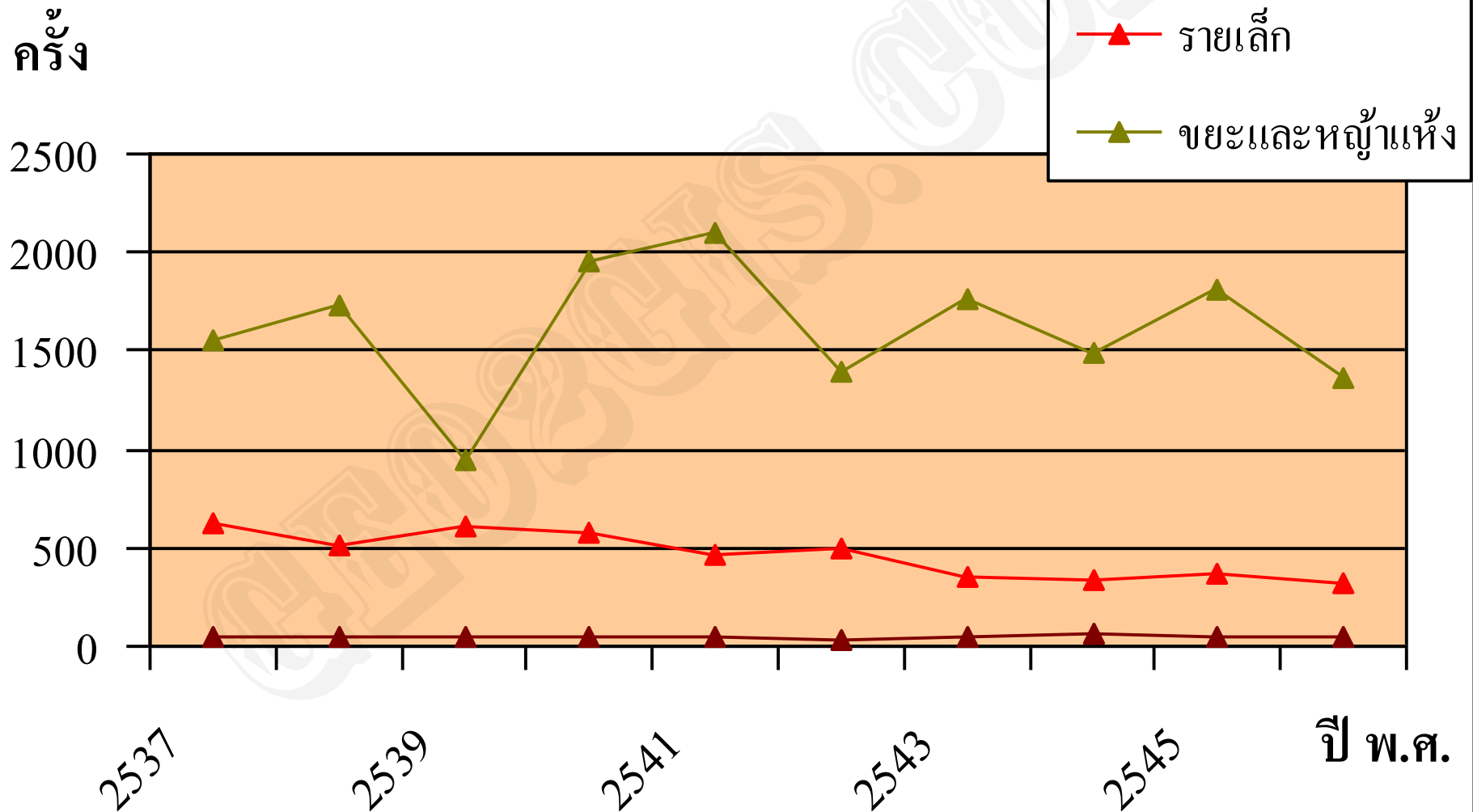
การเกิดอัคคีภัย

- แนวคิดทางภูมิศาสตร์ภูมิภาคและวิธีการกำหนด “เขตพื้นที่เสี่ยง

ต่อการเกิดอัคคีภัย”

1. การเกิดอัคคีภัยในกรุงเทพมหานคร

จำนวนครั้งการเกิดเพลิงไหม้จำแนกตามประเภท

2. ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบ

1. เชื้อเพลิง (Fuel)
2. ออกซิเจน (Oxygen)
3. ความร้อน (Heat)
4. ปฏิกริยาต่อเนื่อง

สาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้

1. เกิดจากกระแสไฟฟ้า 23 %
2. เกิดจากการสูบบุหรี่ 18 %
3. เกิดจากการเสียดสี 10 %
4. เกิดจากความร้อนจัด 8 %
5. เกิดจากผิวโลหะร้อน 7 %
6. เกิดจากเปลวไฟ 7 %
7. เกิดจากประกายไฟ 5 %

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย

- พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2495
- พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2499
- พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 และให้ยกเลิก

พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับข้างต้น

สิ่งที่ทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย หมายความว่า **เชื้อเพลิง สารเคมี หรือวัตถุอื่นใด** ไม่ว่าจะมิสถานะเป็นของแข็ง ของเหลวหรือก๊าซ ที่อยู่ในภาวะพร้อมจะเกิดสันดาปจากการจุดติดใด ๆ หรือการสันดาปเอง

พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย คือพื้นที่ที่ประกอบไปด้วย **โครงสร้าง หรือมีกิจกรรม**เกี่ยวกับ **เชื้อเพลิง สารเคมี หรือวัตถุอื่นใด** ที่พร้อมจะเกิดสันดาป

- ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ปี พ.ศ. 2534

1. สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากอัคคีภัยอย่างเบาสำหรับอาคารไม้ไม่เกินสามชั้นอาคารที่ใหม่ไฟชำไม่เกินเจ็ดชั้น และอาคารทนไฟไม่จำกัดจำนวนชั้น

2. สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากอัคคีภัยอย่างปานกลางสำหรับอาคารไม้ไม่เกินสองชั้น อาคารที่ใหม่ไฟชำไม่เกินหกชั้น และอาคารทนไฟไม่จำกัดจำนวนชั้น

3. สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากอัคคีภัยอย่างร้ายแรงสำหรับอาคารไม้ไม่เกินหนึ่งชั้น อาคารที่ใหม่ไฟชำไม่เกินสี่ชั้น และอาคารทนไฟไม่จำกัดจำนวนชั้น

แนวคิดด้านปัจจัยทางกายภาพและองค์ประกอบของการเสี่ยงต่อการ

เกิดอัคคีภัย

- **วิไลลักษณ์ ยั่งยืนสุข** เรื่องระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการ
ดูกลามของอัคคีภัยขนาดใหญ่ในเขตคลองเตย ปัจจัยที่กำหนดพื้นที่เสี่ยง ประกอบด้วย

1. ลักษณะสิ่งปลูกสร้าง (Construction) ได้แก่

1.1 ชนิดวัสดุโครงสร้าง วัสดุหลักที่ใช้สร้างอาคาร

1.2 ประเภทสิ่งปลูกสร้าง ได้แก่ อาคารเดี่ยวที่มีหลายชั้น อาคารคูหาติดกัน

อาคารที่สร้างเป็นหลัง ๆ อาคารอยู่ชิดกันมาก อยู่ติดบริเวณชุมชนแออัด

1.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

2. ขนาดสิ่งปลูกสร้าง

3. ระยะห่างระหว่างสิ่งปลูกสร้าง

4. แนวต้านไฟ 5. ความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างในบริเวณที่เกิดเหตุเพลิงไหม้

6. ความกว้างถนน

7. แหล่งน้ำดับเพลิงตามธรรมชาติ

8. ระยะห่างจากสถานีดับเพลิง

9. ประสิทธิภาพในการบริหารงานดับเพลิง

10. เทศกาลประจำปี

- **เกียรติคุณ หลือองวัฒนา** ศึกษารูปแบบการดูกลมและควมเสี่ยหายของอัครคัฎยใน
กรุงเทพมหานคร (กรณีสึกษาเขตยานนาวา) ได้กล่าวถึงสถานที่ที่มีผลต่อการเกิด
เพลิงไหม้ 3 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยทางกายภาพ ได้แก่ สภาพของสิ่งปลูกสร้าง วัสดุโครงสร้าง และการให้บริการดับเพลิง
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับรายได้ ขนาดบ้าน จำนวนห้อง/ครัวเรือน
3. ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ การปะทะสังสรรค์ สภาพชุมชน ระดับการศึกษา

พบว่าพื้นที่ที่มักเกิดเพลิงไหม้จะมีปัจจัยทางกายภาพในลักษณะที่มีสิ่งปลูก
สร้างแออัด ไม่ค่อยเป็นระเบียบ วัสดุที่ใช้สร้างอาคารไม่ทนไฟ การให้บริการดับเพลิง
ไม่สะดวกในการเข้าถึง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ ระดับรายได้ต่ำ บ้านขนาดเล็ก ปัจจัย
ด้านสังคมจะมีการปะทะสังสรรค์ค่อนข้างสูง ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ

แนวคิดทางภูมิศาสตร์ภูมิภาคและวิธีการกำหนด “เขตพื้นที่ที่เสี่ยงต่อ

การเกิดอัคคีภัย”

แนวคิดทางภูมิศาสตร์ภูมิภาคเป็นแนววิธีการช่วยจำแนกพื้นที่

- **Hartshorne** : บริเวณที่มีความแตกต่างกันตามเกณฑ์ ซึ่งนักภูมิศาสตร์ได้แบ่งพื้นที่หรือรวมพื้นที่เข้าด้วยกันเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน
- **Haggett** : พื้นที่ที่มีความกลมกลืนกันภายในมากที่สุดและแตกต่างจากพื้นที่รอบนอกมากที่สุด
- **แบร์รี** : ภูมิศาสตร์ภูมิภาคในเชิงปริมาณวิเคราะห์ นักภูมิศาสตร์อาจจะแสดงค่าดังกล่าวในแผนที่ หลังจากนั้นนำรายการดังกล่าวมาจัดทำเป็นแฟ้มข้อมูลภูมิศาสตร์ในรูปเมทริกซ์ (Matrix)

เวลา 3	สถานที่
	แถวอื่น
	ช่อง
แถวอื่น	

ปัจจุบัน		ภูมิภาค	ต่าง ๆ ของโลก
คุณลักษณะต่าง ๆ		ภูมิภาค 1	
		ภูมิภาค 2	
		สถานที่ 1	
มนุษย์	ภูมิศาสตร์ประชากร		
	การตั้งถิ่นฐาน		
	ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ		
	ภูมิศาสตร์การเมือง		
กายภาพ	ภูมิประเทศ		
	พืชพรรณ		
	ทรัพยากรดิน		
	ทรัพยากรน้ำ		

- **เกียรติ จิวะกุล :** กล่าวถึงการกำหนดพื้นที่ที่ศึกษาให้ถูกต้องแม่นยำ การกำหนดขนาดขอบเขตของพื้นที่เพื่อการสำรวจหาข้อมูล >>> พื้นที่ขนาดเล็กที่สุด (Local) ที่จะสามารถลงถึงรายละเอียดที่เป็นลักษณะเฉพาะได้
- หลักการวิเคราะห์ วิจัยปัญหาในพื้นที่ 3 ลักษณะ
 1. การวิเคราะห์โครงสร้างสังเกตให้เห็นได้ในเขตพื้นที่
 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน
 3. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง ทั้งการศึกษาด้านโครงสร้าง และความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องระยะยาว กับผลที่ตามมาในด้านการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง
- **มานพ พงศทัต :** นักวางแผนต้องสร้างเทคนิควิธีการวัดคุณภาพให้เป็นตัวเลข

1. Decision Matrix Method

- 1.1 **ช่วงระยะคะแนน (Ranging Score)** เช่น ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยมาก
- 1.2 **คะแนนดิบ (Raw Score)** โดยให้คะแนนจากคะแนนเต็ม เช่น หน่วย 10 หรือหน่วย 100 ที่นิยมกัน

2. Ranking Tech คือการจัดลำดับจากการให้คะแนนอย่างหยาบ ๆ แบ่งเป็น

2.1 **Raw Ranking Tech** นำเอาบุคคลมากกว่าหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมาให้คะแนนเพื่อนำไปจัดลำดับ

2.2 **Ranking Tech by Specialization** ต้องใช้ผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ มาจัดกลุ่มให้คะแนนและวัดผลจากคะแนนนั้นไปประกอบการตัดสินใจ

3. Weighted Index Method

การวัดโดยการให้ค่าน้ำหนัก ได้แก่คนหรือกลุ่มคนที่ให้คะแนน โดยใช้ Ranking Technique และให้ค่าน้ำหนักแก่ตัวแปร (Variables) แตกต่างกันตามความสำคัญ การให้ค่าน้ำหนักทำได้หลายวิธี คือ

3.1 ให้ค่าน้ำหนักโดยกลุ่มนักวางแผนที่วางตัวเป็นกลาง

3.2 ให้ค่าน้ำหนักโดยนักบริหารหรือกลุ่มผู้ตัดสินใจ

3.3 ให้ค่าน้ำหนักโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

วิธีการดำเนินการวิจัย (หน้า 34-38)

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษา วิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยทางกายภาพที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

(รวบรวมเอกสาร รวบรวมข้อมูลและสถิติการเกิดอัคคีภัย ศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อม สำรวจ สอบถามผู้เชี่ยวชาญ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในลักษณะสถิติเชิงพรรณนา)

2. สำรวจ รวบรวมและนำเข้าข้อมูลปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

นำเข้าข้อมูลในระบบ GIS อ้างอิงแผนที่ฐานมาตราส่วน 1 : 4,000 ดังนี้

2.1 นำเข้าข้อมูลปัจจัยกายภาพที่ทำให้เกิด “การเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย”

2.2 นำเข้าข้อมูลสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการเกิดอัคคีภัย

3. วิเคราะห์ จำแนกประเภทความเสี่ยงและกำหนดพื้นที่ตามประเภทของความเสียหายต่อการเกิดอัคคีภัย

3.1 กำหนดพื้นที่เป็นโซน

3.2 วิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้ เพื่อกำหนดหรือให้ค่าความเสี่ยงต่อการเกิดเพลิงไหม้แต่ละโซน

3.4 วิเคราะห์จัดกลุ่มโซนที่มีค่าความเสี่ยงระดับเดียวกันไว้ด้วยกัน

4. จัดทำแผนที่แสดงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

แผนที่อาคาร ถนน ทางน้ำ

แผนที่อาคารจำแนกตามปัจจัยเสี่ยงฯ

แผนที่บริเวณที่มีความเสี่ยงฯ

5. สรุปผลการศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะ

ลักษณะทางกายภาพและสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จัดลำดับบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (หน้า 41-118)

- สอบถามผู้เชี่ยวชาญ(พนักงานดับเพลิงเป็นข้าราชการในสังกัดกททม.)

ระดับ **5** ขึ้นไปและปฏิบัติหน้าที่ที่สถานีดับเพลิงหลักในพื้นที่ศึกษาจำนวน 15 สถานี

- แบบสอบถามทั้งหมด 75 ฉบับ

- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางแบบฐานนิยมเป็นหลัก คือ

ตอนที่**1** ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่**2** การให้ค่าคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยในแต่ละปัจจัยที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ตอนที่**3** การให้ค่าระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อการเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ตอนที่**4** การให้ค่าระดับความสำคัญของปัจจัยที่เป็นแนวต้าน ระงับหรือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ

ประกอบด้วยพนักงานดับเพลิงระดับ 5-6 จำนวน 62 คน และระดับ 7 จำนวน 13 คน จากตาราง 2 - ตาราง 9 (หน้า 41-45)

- มีผู้เชี่ยวชาญเพียง 3 คน ที่อายุราชการน้อยกว่า 10 ปี
- มีเพียง 1 คนที่ไม่เคยได้รับการอบรมด้านการดับเพลิง
- 77 % มีประสบการณ์การผจญเพลิงทั้งรายใหญ่มากกว่า 20 ครั้ง
- 73 % มีประสบการณ์การผจญเพลิงทั้งรายเล็กมากกว่า 50 ครั้ง
- 64 % มีประสบการณ์การผจญในสถานที่หรืออาคารที่เก็บวัตถุระเบิด
- 85 % มีประสบการณ์การผจญทั้งในสถานที่หรืออาคารที่มีสารเคมีติดไฟ
- 69 % มีประสบการณ์การเป็นวิทยากรอบรมด้านการดับเพลิง
- 85 % มีประสบการณ์เป็นหัวหน้าชุดการผจญเพลิง

ตอนที่ 2 การให้ค่าคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยในแต่ละปัจจัยที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย (หน้า 45-72)

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มความเสี่ยงโดยแบ่งย่อยออกเป็น 10 ระดับคะแนน ดังนี้

ความเสี่ยงมากที่สุด ค่าคะแนน เท่ากับ **10**

ความเสี่ยงมาก ค่าคะแนนจะเป็นทิศทางจากน้อยไปมากคือ

8 หรือ 9

ความเสี่ยงปานกลาง ค่าคะแนนจะเป็นทิศทางจากน้อยไปมาก คือ

5 หรือ 6 หรือ 7

ความเสี่ยงน้อย ค่าคะแนนจะเป็นทิศทางจากน้อยไปมาก คือ

1 หรือ 2 หรือ 3 หรือ 4

ถ้าผู้เชี่ยวชาญยังไม่สามารถประเมินความเห็นได้ จะระบุคำตอบ คือ

ไม่มีความเห็น

จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับระดับคะแนนความเสี่ยงต่อการเกิด
อัคคีภัยของลักษณะสิ่งปลูกสร้างหรือประเภทอาคาร (หน้า 47 และหน้า 54)

ประเภทอาคาร	ระดับคะแนน										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
อาคารเดี่ยว	2	3	8	10	17	8	11	9	5	1	1
อาคารแฝด/ทาวน์เฮาส์/ ห้องแถว/ตึกแถว	1	2	1	6	2	12	4	13	8	17	9
อาคารชุด/โรงแรม/ แฟลต/หอพัก/แมนชั่น	3	2	5	4	8	15	5	15	7	9	2

พิจารณาประเภทการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ8 ด้าน คือ

1. อายุราชการ
2. การผจญเพลิงรายใหญ่
3. การผจญเพลิงรายเล็ก
4. การผจญเพลิงในสถานที่หรืออาคารที่จัดเก็บวัตถุระเบิด
5. การผจญเพลิงในสถานที่หรืออาคารที่มีสารเคมีที่ติดไฟหรือส่งเสริมให้เกิดเพลิงไหม้
6. การได้รับการอบรมด้านการดับเพลิง
7. การเป็นวิทยากรอบรมด้านการดับเพลิง
8. การเป็นหัวหน้าชุดการผจญเพลิง

ระดับค่าคะแนนที่เป็นตัวแทนความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

จำแนกตามประเภทอาคาร (หน้า 54)

ประเภทอาคาร	ระดับคะแนน
อาคารเดี่ยว	4
อาคารแฝด/ทาวน์เฮาส์/ห้องแถว/ตึกแถว	9
อาคารชุด/โรงแรม/แฟลต/หอพัก/แมนชั่น	5

ระดับค่าคะแนนที่เป็นตัวแทนความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

จำแนกตามลักษณะวัสดุก่อสร้างอาคาร

(หน้า 54 และหน้า55)

วัสดุก่อสร้างอาคาร	ระดับคะแนน
คอนกรีต	4
ไม้	10
คอนกรีต/ไม้	7

จำแนกตามจำนวนชั้นของอาคาร

(หน้า 56 และหน้า57)

จำนวนชั้นของอาคาร	ระดับคะแนน
1-4	8
4-10	5
> 10	4

จำแนกตามประเภทชุมชน (หน้า 58 และหน้า59)

ประเภทชุมชน	ระดับคะแนน
เคหะ	5
บ้านจัดสรร	4
ชุมชนแออัด	10

ระดับค่าคะแนนที่เป็นตัวแทนความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

จำแนกตามประเภทการใช้ประโยชน์อาคาร (หน้า 60 และหน้า 72)

การใช้ประโยชน์ อาคาร	ระดับ คะแนน	การใช้ประโยชน์ อาคาร	ระดับ คะแนน	การใช้ประโยชน์ อาคาร	ระดับ คะแนน
พักอาศัย	8	ปั้มแก๊ส	9	สถานีขนส่ง	5
ร้านค้าปลีก	4	ขายสารเคมี	8	สถานีรถไฟ	1
ขายอาหาร	5	ซ้อของเก่า	5	สถานศึกษา	4
สำนักงาน	4	โรงงาน	9	ศาสนาพุทธ	4
สถานบันเทิง	5	คลังสินค้า	9	ศาสนาคริสต์	4
ตลาด	4	เชื่อมโลหะ	8	ศาสนาอิสลาม	4
โรงแรม	5	อู่ซ่อมรถ	8	ศาลเจ้า	7
ห้างสรรพสินค้า	7	ซ่อมเครื่องจักร	7	ที่ว่าง สุสาน	5
ปั้มน้ำมัน	7	ท่าเรือ	1		
คลังน้ำมัน	1				

ตอนที่ 3 การให้ค่าระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อการเสี่ยงต่อ

การเกิดอัคคีภัย

แบ่งกลุ่มความเสี่ยง 10 ระดับคะแนนเหมือนตอน 2

ค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

(หน้า 72 และหน้า 75)

วัสดุก่อสร้างอาคาร	ระดับคะแนน
ลักษณะสิ่งปลูกสร้างหรือประเภทอาคาร	8
วัสดุก่อสร้างอาคาร	9
จำนวนชั้นของอาคาร	8
ประเภทชุมชน	10
การใช้ประโยชน์อาคาร	5

ตอนที่ 4 การให้ค่าระดับความสำคัญของปัจจัยที่เป็นแนวต้าน ระวังหรือ ป้องกันการเกิดอัคคีภัย

ระดับค่าคะแนนความสำคัญของปัจจัยที่ช่วยต้าน ระวังหรือป้องกันการเกิดอัคคีภัย
(หน้า 75 และหน้า 77)

ปัจจัย	ระดับคะแนน											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ระยะทางระหว่างสถานที่ เกิดเหตุใกล้กับสถานี ดับเพลิง	0	1	2	0	2	0	1	10	17	19	23	
สถานที่เกิดเหตุใกล้แหล่งน้ำ	0	0	1	1	2	1	2	3	15	23	27	
ขนาดของช่องทางจราจร	0	0	1	2	3	0	3	4	19	22	21	
บริเวณสถานที่เกิดเหตุมี อุปกรณ์การดับเพลิง เบื้องต้น	1	0	1	1	3	2	1	7	18	19	22	

ความคิดเห็นต่อระยะทางเฉลี่ยที่เหมาะสมระหว่างสถานีดับเพลิงกับสถานีที่เกิดเหตุ (หน้า 78)

ระยะทางที่เหมาะสม (กิโลเมตร)	จำนวน	ร้อยละ
1.00	13	17.3
2.00	12	16.0
3.00	6	8.0
4.00	3	4.0
4.50	1	1.3
5.00	21	28.0
6.00	2	2.7
8.00	2	2.7
10.00	11	14.7
15.00	1	1.3
20.00	1	1.3
ไม่แสดงความคิดเห็น	2	2.7

ความคิดเห็นต่อขนาดช่องทางจราจรที่มีผลต่อ

การเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ (หน้า 79)

ขนาดช่องทางจราจร	จำนวน	ร้อยละ
1	4	5.3
2	33	44.0
3	6	8.0
4	30	40.0
6	1	1.3
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	1.3

ความคิดเห็นต่อขนาดของช่องทางจราจร ที่มีผลต่อการป้องกันการถูกลطمของไฟ (หน้า 80)

ขนาดช่องทางจราจร	จำนวน	ร้อยละ
1	5	6.7
2	26	34.7
3	11	14.7
4	28	37.3
6	3	4.0
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	1.3

การวิเคราะห์พื้นที่เพื่อกำหนดระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ลักษณะที่ตั้งอาคารและเส้นทางคมนาคมในพื้นที่ศึกษา (พื้นที่ 224.568 ตารางกิโลเมตร)

จำนวนของอาคารจำแนกตามประเภทอาคาร

ชนิดอาคาร	จำนวน	ร้อยละ
อาคารแฝด	295,892	53.061
อาคารชุด	8,246	1.479
อาคารเดี่ยว	253,509	45.460
รวม	557,647	100

จำนวนของอาคารจำแนกตามประเภทวัสดุก่อสร้าง

ประเภทวัสดุก่อสร้างอาคาร	จำนวน	ร้อยละ
คอนกรีต	388,988	69.755
คอนกรีต/ไม้	67,186	12.048
ไม้	101,473	18.197
รวม	557,647	100

จำนวนของอาคารจำแนกตามจำนวนชั้นของอาคาร

จำนวนชั้น	จำนวน	ร้อยละ
1-4 ชั้น	537,697	96.422
4 - 10 ชั้น	18,897	3.389
10 ชั้นขึ้นไป	1,053	0.189
รวม	557,647	100

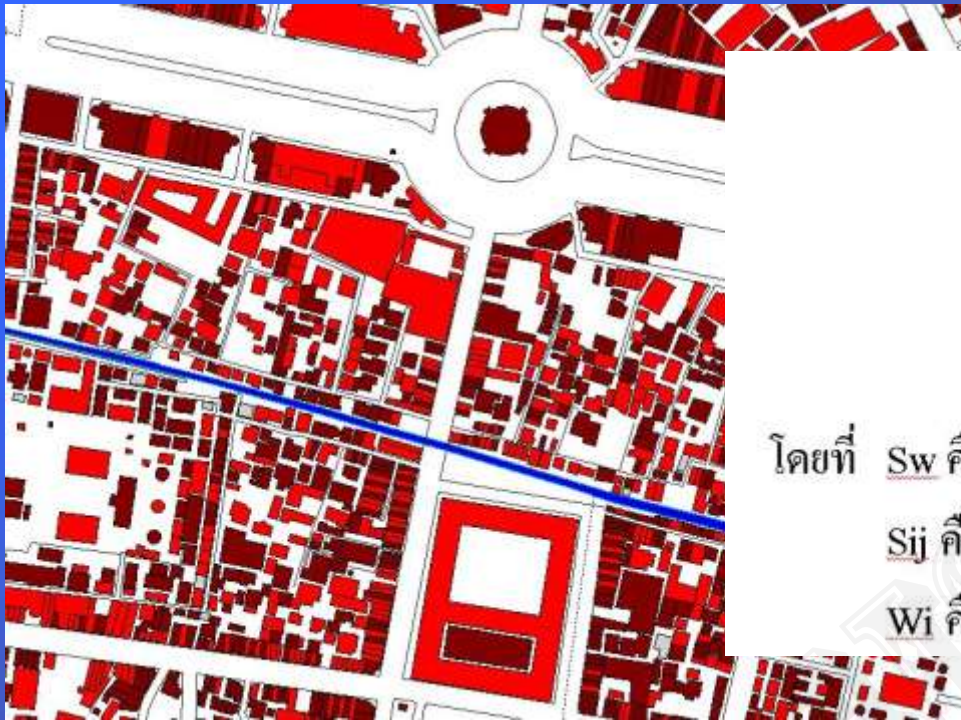
จำนวนของอาคารจำแนกตามประเภทชุมชน

ประเภทชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ชุมชนแออัด	60,682	10.882
ชุมชนเคหะ	473,848	84.973
ชุมชนบ้านจัดสรร	23,117	4.145
รวม	557,647	100

การให้ค่าคะแนนของอาคารในพื้นที่ศึกษาเพื่อกำหนดระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

BLDG_ID	ZONE_ID	MATERIAL	STOREY	TYPE	USE	COMMUNITY	MA_S	ST_S	TY_S	US_S	CO_S
1450155	1201	C	14	D	03	U	4	8	9	5	5
1450795	1201	M	14	S	01	U	7	8	4	8	5
1450944	1203	W	14	S	01	U	10	8	4	8	5
1451166	1203	W	14	S	01	U	10	8	4	8	5
1451383	1203	M	14	S	01	U	7	8	4	8	5
1452158	1203	W	14	S	02	U	10	8	4	4	5
1452485	1203	C	14	D	01	U	4	8	9	8	5

$$S_w = \frac{\sum_{i=1}^n S_{ij} W_i}{\sum_{i=1}^n W_i}$$

โดยที่ S_w คือค่าคะแนนรวมความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยของอาคาร
 S_{ij} คือค่าคะแนนขององค์ประกอบย่อยของแต่ละปัจจัย
 W_i คือค่าระดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยงฯ

BLDG_ID	ZONE_ID	MA_W	ST_W	TY_W	US_W	CO_W	SCORE
1450155	1201	36	64	45	25	50	5.95
1450795	1201	63	64	20	40	50	6.41
1450944	1203	90	64	20	40	50	7.14
1451166	1203	90	64	20	40	50	7.14
1451383	1203	63	64	20	40	50	6.41
1452158	1203	90	64	20	20	50	6.59
1452485	1203	36	64	45	40	50	6.35
1453017	1203	36	64	45	40	40	6.08
1453175	1203	36	64	45	40	50	6.35
1453230	1203	36	64	45	40	50	6.35

การแบ่งโซนของพื้นที่ศึกษาเพื่อกำหนดระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ :

การป้องกันการลุกลามของไฟไม่ควรน้อยกว่า 4 ช่องทาง

การแบ่งโซนใช้

ถนน ทางน้ำ ทางรถไฟ ที่มีขนาดของความกว้าง 4 ช่องทางขึ้นไป

หรือ

พื้นที่/กลุ่มอาคารที่อยู่ห่างกันตั้งแต่ 12 เมตรขึ้นไปเป็นแนวแบ่งโซน

สามารถแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็นโซนได้ 410 โซน

กำหนดหมายเลขประจำโซน ดังนี้

หมายเลขโซน = XXYY

โดยที่ XX หมายถึง หมายเลขรหัสประจำเขต

YY หมายถึง Running Number ที่กำหนดขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่ 01 ขึ้นไป

กำหนดโซนจำแนกพื้นที่ตามระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ZONE_NO	AREA_KM	SCORE	SCORE_AREA
3001	0.5185	5232.9800	0.0101
3002	1.9115	20238.3300	0.0106
3007	0.3001	2931.6400	0.0098
3008	0.1642	319.2700	0.0019
3009	0.6725	998.4300	0.0015
3010	1.7034	14245.6000	0.0084
3019	1.3952	13637.9600	0.0098
3020	1.2899	24608.7300	0.0191
3021	5.7647	69574.8400	0.0121
3022	2.2523	24303.1500	0.0108
3016	0.0743	52.9400	0.0007
3013	0.9244	7793.3700	0.0084
3011	2.5579	25211.4600	0.0099
3012	0.2514	659.5300	0.0026
3004	1.4766	16217.4500	0.0110

- โซนที่มีค่าคะแนนที่ต่ำสุด คือ โซน 3321 (0.0005 คะแนนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร)

- โซนที่มีค่าคะแนนสูงสุด คือ โซน 1301 (0.1045 คะแนนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร)

กำหนดโซนจำแนกพื้นที่ตามระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

- เนื่องจากมีการจำแนกระดับ

คะแนนความเสี่ยงฯไว้ 10 ช่วง

(ค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 10)

- ใช้เทคนิคทางระบบ GIS แบบ

Quantile 10 ช่วงชั้น จำแนก

ค่าคะแนนความเสี่ยงฯ

เพราะเหมาะสำหรับ ข้อมูลตัวเลขที่

เกิดจากการเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่

เท่ากัน (ค่าคะแนนต่อ 1 ตาราง

กิโลเมตร) และมีการกระจายตัว

แบบไม่เป็นกลุ่มหรือเป็นช่วงชั้น

อย่างชัดเจน

ช่วงชั้น

ค่าคะแนนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

1

0.0005 - 0.0038

2

0.0038 - 0.0076

3

0.0076 - 0.0117

4

0.0117 - 0.0158

5

0.0158 - 0.0213

6

0.0213 - 0.0262

7

0.0262 - 0.0325

8

0.0325 - 0.0391

9

0.0391 - 0.053

10

0.053 - 0.1045

กำหนดโซนจำแนกพื้นที่ตามระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

จำแนกให้สอดคล้องกับที่กำหนดในแบบสอบถาม คือ

ค่าคะแนน 1 – 4 หมายถึง ความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยน้อย

ค่าคะแนน 5 – 7 หมายถึง ความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยปานกลาง

ค่าคะแนน 8 – 9 หมายถึง ความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยมาก

ค่าคะแนน 10 หมายถึง ความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยมากที่สุด

จำแนกค่าคะแนนความเสี่ยง กับระดับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ช่วง ชั้น	ค่าคะแนนความเสี่ยงต่อการเกิด อัคคีภัย	ระดับความเสี่ยงต่อการเกิด อัคคีภัย
1	0.0005 - 0.0038	เสี่ยงน้อย
2	0.0038 - 0.0076	เสี่ยงน้อย
3	0.0076 - 0.0117	เสี่ยงน้อย
4	0.0117 - 0.0158	เสี่ยงน้อย
5	0.0158 - 0.0213	เสี่ยงปานกลาง
6	0.0213 - 0.0262	เสี่ยงปานกลาง
7	0.0262 - 0.0325	เสี่ยงปานกลาง
8	0.0325 - 0.0391	เสี่ยงมาก
9	0.0391 - 0.053	เสี่ยงมาก
10	0.053 - 0.1045	เสี่ยงมากที่สุด

ค่าคะแนนความเสี่ยง ต่อการเกิดอัคคีภัย	ระดับความเสี่ยงต่อ การเกิดอัคคีภัย
0.0005 - 0.0158	เสี่ยงน้อย
0.0158 - 0.0325	เสี่ยงปานกลาง
0.0325 - 0.053	เสี่ยงมาก
0.053 - 0.1045	เสี่ยงมากที่สุด

จำแนกค่าคะแนนความเสี่ยงฯ กับระดับความเสี่ยงฯ

ระดับความเสี่ยง	จำนวนโชน	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	ร้อยละ
เสี่ยงมากที่สุด	40	2.5401	1.3193
เสี่ยงมาก	80	19.4459	10.0999
เสี่ยงปานกลาง	123	70.1750	36.4478
เสี่ยงน้อย	167	100.3744	52.1329
	รวม	192.5354	100.0000

พื้นที่ส่วนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยมากจะปรากฏเด่นชัดในพื้นที่
เขตพระนคร เขตดุสิต เขตบางรัก เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์
เขตธนบุรี เขตบางรัก เขตคลองสาน และเขตบางคอแหลม
สำหรับในเขตอื่นจะปรากฏโชนที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยมากอยู่เช่นกัน

สรุปผลการศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะ (หน้า 114-118)

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพและสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- อาคารตั้งอยู่เต็มพื้นที่ มีพื้นที่โล่งขนาดใหญ่อยู่น้อยมาก
- อาคารประเภทที่พักอาศัยที่จะกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่
- อาคารประเภทพาณิชยกรรมเกาะกลุ่มบริเวณกลางพื้นที่ศึกษาและ

กระจายตัวไปตามแนวถนนสายหลัก

- อาคารประเภทราชการและรัฐวิสาหกิจ
- การใช้ประโยชน์อาคารประเภทอื่น ๆ จะกระจายแทรกอยู่ทั่วไป

2. เพื่อกำหนดบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 75 คน ให้ข้อคิดเห็นว่า

ปัจจัยทางกายภาพที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยโดยเรียงจากน้อยไปมาก
ได้แก่

- ลักษณะสิ่งปลูกสร้าง/ประเภทอาคารอาคาร และการใช้ประโยชน์อาคาร
- จำนวนชั้นของอาคาร
- วัสดุก่อสร้างอาคาร
- ประเภทชุมชน

ปัจจัยที่เป็นแนวต้านหรือช่วยระงับการเกิดเพลิงไหม้ได้เร็ว ได้แก่

- สถานที่เกิดเหตุใกล้แหล่งน้ำ มีอุปกรณ์การดับเพลิงในที่เกิดเหตุ
- ขนาดของช่องทางจราจรบริเวณสถานที่เกิดเหตุไม่ควรต่ำกว่า 2 ช่องทาง
- ระยะทางระหว่างสถานที่เกิดเหตุใกล้กับสถานีดับเพลิงซึ่งไม่ควรเกินรัศมี

5 กิโลเมตร

3. เพื่อจัดลำดับบริเวณที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย

- พื้นที่ย่านใจกลางพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยมากและมากที่สุด โดยมีพื้นที่ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยทั้งหมด
- พื้นที่เสี่ยงภัยมากและมากที่สุดเกือบทั้งพื้นที่เขต ได้แก่ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย และเขตสัมพันธวงศ์
- พื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยน้อยจะมีประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยทั้งหมด ส่วนใหญ่จะอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา
- เขตที่มีพื้นที่เสี่ยงภัยน้อยเกือบทั้งพื้นที่เขต ได้แก่ เขตห้วยขวาง เขตจตุจักร เขตพญาไท และเขตวัฒนา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความแตกต่างของจำนวนอาคาร

ข้อมูลสถิติกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2546 จำนวนบ้าน 764,345 หลัง

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและจัดเก็บในระบบGIS มีอาคาร 557,647 อาคาร

- การขออนุญาตปลูกสร้างอาคารแล้วภายหลังมีการรื้อถอน การถูก

ทำลายหรือเกิดเพลิงไหม้แล้วยังไม่ได้ทำการลบรายการออกจากบัญชี

- การนับจำนวนอาคารได้จากการสำรวจและจัดเก็บในระบบGIS มีการ

นับจำนวนจากภาพถ่ายทางอากาศจากหลังคาอาคารทำให้มีความคลาดเคลื่อนได้

- การสำรวจภาคสนามบางพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงอาคารได้

2. การใช้ดุลพินิจจำแนกประเภทต่าง ๆ ของปัจจัยย่อย

3. ในการวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงฯ เป็นการพิจารณาจากค่าคะแนนรวมในพื้นที่โซน

ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในภาพรวม

4. การใช้เทคนิคทางระบบ GIS แบบ Quantile (มีการจำแนกหลายวิธี เช่น

Natural Breaks, Equal Area, Equal Interval, Quantile, Standard Deviation)

ข้อเสนอแนะ

1. การนำเสนอผลการวิจัยจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและระงับอัคคีภัย
2. การนำหลักเกณฑ์ที่ใช้จำแนกพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำไปขยายผลการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานครได้ หรือกรณีเขตเมืองหรือเทศบาลขนาดใหญ่อื่นใดจะนำแนวทางการวิจัยไปใช้เพื่อกำหนดโซนพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยก็สามารถนำไปดำเนินการได้เช่นกัน
3. การใช้ระบบ GIS ช่วยในการประมวลผลค่าคะแนนความเสี่ยงฯ สามารถช่วยในการวิเคราะห์ได้อย่างมาก การศึกษาเทคนิควิธีการสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น